

С.Ф. Левшаков, аспірант

Дніпропетровського університету економіки і права

РОЛЬ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ У РОБОТІ З ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ ТА ІТАЛІЇ

У статті досліджується проблема грошових переказів українських трудових мігрантів, ролі банківських систем у роботі з фізичними особами в Україні і Італії.

Ключові слова: грошові перекази, фізичні особи, мігранти, банківські установи, обслуговування клієнтів.

Постановка проблеми. Сучасні процеси глобалізації пов'язані із збільшенням потоків трудової міграції. Для України проблема трудової міграції є актуальною, оскільки, за оцінками Світового банку, наша країна займає IV місце після США, Росії і Німеччини за кількістю трудових мігрантів, які в'їжджають із різних країн, зокрема з Азії. Інший потік мігрантів як іноземців, так і українців, спрямований до Росії, Польщі і країн Західної Європи. Із західноєвропейських країн, куди їдуть на заробітки українці, за неофіційними даними, перше місце займає Італія. Результати дослідження показують, що за різними оцінками в Італії знаходиться від 400 тис. до 1 млн. українців, для яких відправлення зароблених коштів на батьківщину стає важливим чинником перебування в країні. Причому обсяги, що відправляються через неформальні канали пересилання грошей, переважають над формальними. Потреба в банківських послугах з боку українських мігрантів на території Італії не розглядалася вітчизняними і зарубіжними дослідниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До цього часу вивчення проблеми грошових переказів українських трудових мігрантів носило локальний характер, загальне дослідження не було проведене, хоча деякі інформаційно-аналітичні матеріали періодично з'являються в пресі. Серед вітчизняних дослідників, які займаються вивченням цієї проблеми, можна виділити А.П. Гайдуцького, але проведене ним дослідження розглядало перекази українських мігрантів в недостатньому обсязі. Деякі аспекти трудової міграції розглядалися МВФ, Світовим банком, Центральним банком Італії, Асоціацією італійських банків, а також відділенням благодійної організації CARITAS [1-7].

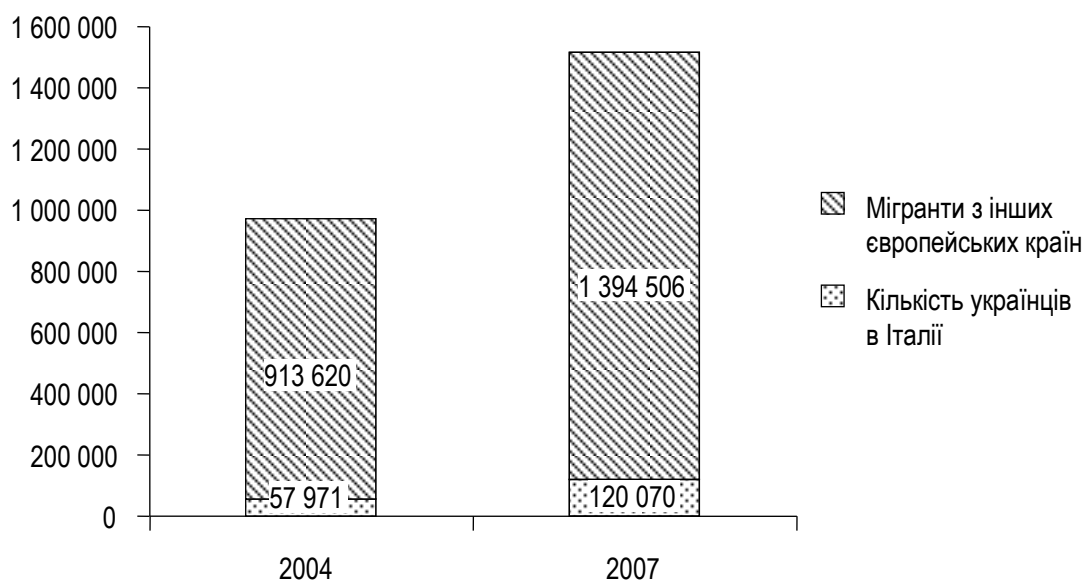
Мета статті – порівняльний аналіз банківського обслуговування фізичних осіб в Італії і Україні.

Виклад основного матеріалу. За офіційними даними Комітету статистики Італії, станом на 1 січня 2007 р. в цій країні зареєстровано 120 070 осіб – вихідців з України. У табл. 1 наведені області Італії, в яких частка українців (більше 5 %) від загального обсягу мігрантів, що офіційно проживають на території Італії.

**Частка українців у загальній кількості мігрантів,
що легально проживають на території Італії станом на 01.01.2007, %**

Область Італії	Кількість українців	Кількість іноземців
Кампанья	22,4	3,3
Ломбардія	17,9	24,8
Емілія-Романья	12	10,8
Лаціо	9,7	11,2
Венето	7,7	11,9
Тоскана	5	8

З кожним роком зростає кількість співвітчизників, що знаходяться на заробітках в Італії. Якщо в 2004 р., за офіційними даними, їх було близько 58 тис. осіб, то в 2007 їх кількість досягла 120 тис. осіб. Причому частка українців серед мігрантів збільшилася з 5,7 до 8,4 % [5]. На рис. 1 наведена динаміка зростання частки українців в загальному обсязі мігрантів з Європи, що легально знаходяться на території Італії.

**Рис. 1. Динаміка кількості українських мігрантів,
зарєєстрованих на території Італії в 2004 і 2007 рр., осіб**

У результаті досліджень було встановлено, що реальна кількість українців в Італії перевищує офіційні дані у декілька разів і складає близько 1 млн. осіб. Як правило, український мігрант відправляє близько 300-600 євро раз у 2 місяці. Загалом потенційний обсяг грошових переказів з Італії до України складає більше як 2 млрд. євро на рік. Цифра значна, і завданням банків має стати перенаправлення цих грошових потоків з неофіційних каналів у банківську платіжну систему.

В Італії спостерігається середній для європейських країн обсяг банківських послуг, водночас як в Україні не вистачає банківських відділень (табл. 2).

**Порівняльний аналіз банківських потужностей в Італії та Україні
на 01.01.2008**

Показник	Україна	Італія
Населення, млн. осіб	47,1	61,1
Кількість банків та їх філій	1 637	32 818
Кількість банківських установ на 100 000 осіб	3,5	53

В Італії переважає орієнтація банків на обслуговування приватних клієнтів (рис. 2).

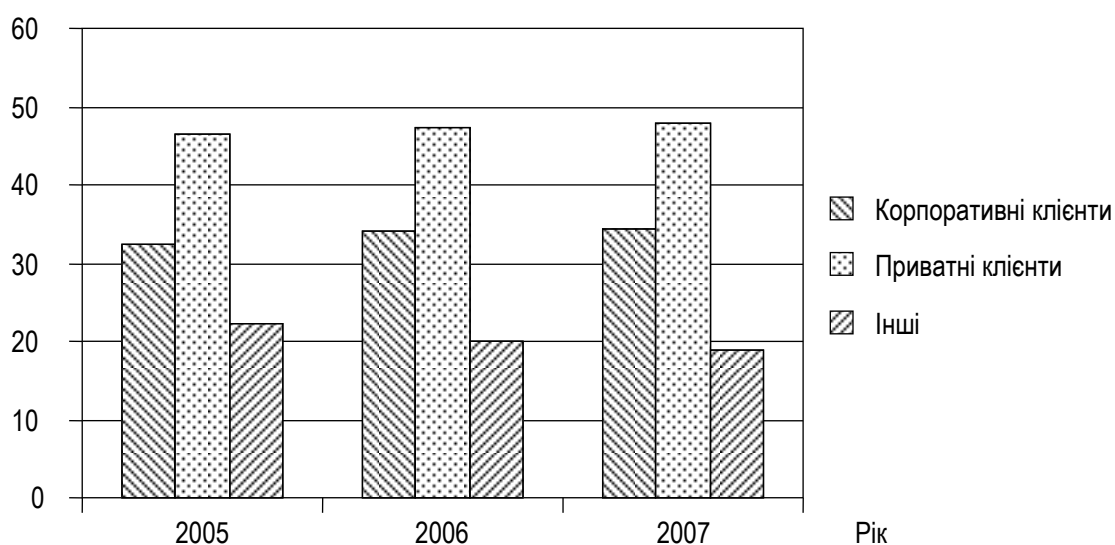

Рис. 2. Динаміка частки доходів від обслуговування приватних клієнтів у загальній структурі доходів банківської системи Італії в 2003-2007 рр.

У секторі обслуговування приватних клієнтів структура доходу банків для клієнтів Італії в 2006 р. була такою:

- 24,1 % – короткострокове кредитування;
- 23,3 % – позики сім'ї;
- 17,8 % – сімейне обслуговування;
- 13,3 % – середньо- і довгострокове кредитування;
- 13,3 % – управління активами;
- 8,2 % – кастодіальні послуги.

Італійські банки розробили спеціально для мігрантів цілий ряд послуг. За даними Асоціації італійських банків, в Італії в 2007 р. знаходилося 1 410 млн. мігрантів, причому споживання банківських послуг значною мірою залежить від місця знаходження і ступеня розвиненості району. Так, на півночі Італії (м. Мілан) кількість мігрантів, що користуються банківськими послугами, складає 71,3 %, в середній частині (м. Рим) – 52,6 %, а на півдні (м. Палермо) їх лише 38 %. Країна походження теж істотно впливає на затребуваність

банківських послуг. Більш охоче послугами банків користуються вихідці з Еквадору – 73,1 % від загальної кількості, албанці – 67,4 %, єгиптяни – 62,8 %, сенегальці – 59,3 %, українці – тільки 5 % [3]. Причому рахунки в банках частіше відкривають чоловіки – 60,4 %, а жінки лише в 50,4 % випадків.

Тривалість і умови роботи теж відіграють значну роль у бажанні користуватися банками. Найняті працівники більш охоче відкривають рахунки в банках (70,5 %), ті, які працюють самостійно (69,6 %), а серед працівників за контрактом (67,7 %) [2].

За даними італійських обмінних пунктів валют і операторів грошових переказів, за 2006 р. з Італії мігрантами було відправлено близько 4,35 млрд. євро, а загалом з країн Західної Європи – близько 26 млрд. євро. Загальна сума платежу в середньому по 1 900 євро на 1 мігранта в рік, причому 51,2 % (від кількості всіх мігрантів) відправляли перекази в сумі від 101 до 300 євро. Основні країни-реципієнти грошових переказів з Італії наведені в табл. 3.

Наведені дані не відображають реальних обсягів грошових коштів, що пересилаються українцями на батьківщину. Основна причина – більше половини українців працюють в Італії нелегально і не можуть скористатися елементарними банківськими послугами, як наприклад, відкрити поточний рахунок, оскільки для цього потрібно мати дозвіл на проживання. Тому нелегали вимушені користуватися послугами таких операторів, як Western Union [5], або використовувати неформальні канали пересилання грошей – через водіїв автобусів, які курсують між Україною і Італією. За даними операторів грошових переказів обсяги коштів, що йдуть неформальними каналами, можуть скласти більше половини від всього обсягу, що пересилається, і можуть досягати близько 1 млрд. євро на рік.

Таблиця 3

Основні країни, в які пересилаються грошові перекази через банківську систему Італії

Країна-реципієнт	Обсяг переказаних коштів, млн. євро
Румунія	770
Китай	700
Філіппіни	500
Марокко	290
Сенегал	200
Албанія	138
Бангладеш	100
Еквадор	100

Таким чином, незважаючи на велику кількість банків в Італії на душу населення, не всі українські мігранти можуть скористатися їх послугами.

Проте ті, хто має таку можливість, охоче беруть кредити в італійських банках, оскільки відсотки по кредиту в Італії нижчі, ніж в Україні, і складають в середньому 6-8 %, а в Україні 11-15 %. Отримані кошти за кредитами, як правило, пересилаються на батьківщину для купівлі нерухомості, організації приватного бізнесу і навчання дітей.

Висновки. Незважаючи на розвинутий стан банківської системи в Італії, українці-заробітчани практично не користуються послугами їх банківських установ. Обсяги грошових коштів, що поступають в Україну, можуть скласти близько 2 млрд. євро на рік тільки з Італії. Більше половини цих коштів пересилається неформальними каналами за 2-5 % від суми. Таким чином, ці кошти проходять повз банки та операторів грошових переказів. Близько 40-100 млн. євро на рік є додатковим заробітком водіїв автобусів і засновників автобусних компаній.

Оскільки грошові потоки, що проходять з Італії до України, складають значні суми, вважаємо за необхідне розробку українськими банками спеціальної програми дій. Ця програма повинна мати комплексний характер і економічну доцільність в обслуговуванні трудових мігрантів, що знаходяться за кордоном.

Список літератури

1. Andrea Gallina. Migration & Development Linkage in Italy [Text] : A De-centralised Cooperation Approach. Federico Caffè Centre – Department of Society and Globalization Roskilde University – Denmark Research Report n. 1/2007. – P. 26.
2. Immigrati: 7 su 10 sono clienti di banca. [Electronic resource] // Режим доступу : <http://www.stranieriinitalia.it>.
3. L'e migrazioni internazionali nell'Ucraina contemporanea [Text] Europa Allagamento a Est e immigrazione. Caritas Italiana. – P. 49-59.
4. Mansoor A., Quillin B. Migration and Remittances [Text] : Eastern Europe and the Former Soviet Union / A. Mansoor, B. Quillin / prepared World Bank. – Washington D.C. : WB Publications, 2007. – P. 65.
5. Natalia Shehda, Oleksandr Horodetsky. Ucraini in Italia: una realta sempre piu presente [Text] Caritas e Migrantes. Immigrazione 2006. Dossier statistico. XVI Rapporto sull'immigrazione. Caritas, 2006. – P. 299-307.
6. Rutten L. Using commoditized revenue flows to leverage access to international fanance; with a special focus on migrant remittances and payment flows [Text] Prepared by UNCTAD. N.Y.: UN Publications. – 2006. – P. 12.
7. Sending Money Home [Text] Worldwide Remittance Flows To Developing Countries. International Fund for Agriculturian Developing. – Rome. Italy. – 2007. – 18 p.

Отримано 04.07.2008

Левшаков, С.Ф. Роль банківських систем у роботі з фізичними особами в Україні та Італії [Текст] / С.Ф. Левшаков // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. - Суми: УАБС НБУ, 2008. - Вип. 23. - С. 282-287.